

► Lex regia – Královský zákon dánsko-norského království ze 14. 11. 1665

My Frederik III., z Boží vůle král dánský, norský, král Vendů a Gótů, vévoda šlesvický, holštýnský etc. dáváme všem na vědomost [...] Toto by měl být základní a neměnný zákon pro všechny naše dědice a potomstvo [...], takže ani My, ani naše potomstvo jej nebude moct žádným způsobem, tajným ani otevřeným, měnit nebo rušit a proti komukoli a všem, ať je to kdokoli, domácím i cizincům, jej bude bránit. [...]

Čl. 1: První věcí, kterou v našem královském zákoně nařizujeme, je, aby naši potomci, děti a vnuci [...], správně a pravým způsobem ctili Boha a sloužili mu tak, jak to zjevil ve svém svatém a pravdivém slově. [...]

Čl. 3: Proto bude mít král sám nejvyšší moc a kompetenci vydávat zákony a nařízení podle své vlastní vůle a libosti, vykládat je, měnit, rozšiřovat, omezovat či dokonce rušit zákony dané jím i jeho předky kromě tohoto Královského zákona, který jako základní právo monarchie musí zůstat neměnný a neotřesitelný. Zároveň je král vyjmut z ustavení všech běžných zákonů.

Čl. 4: Jen král bude mít nejvyšší moc jmenovat a propouštět všechny služebníky, vysoké hodnostáře i nižší úředníky bez ohledu na jejich jméno a titul podle své vlastní vůle a uvážení a měnit náplň úřadů, protože všechny mají původ v královské moci.

Čl. 5: Pouze král má právo vyzbrojovat své vojáky, vést válku, uzavírat nebo rušit spojenectví, s kým uzná za vhodné, vybírat clo a jiné daně, protože každý ví, že říše a země nemohou být bezpečné bez ozbrojené moci, stejně jako žold nemůže být vyplácen bez dostatečných státních příjmů.

Čl. 7: Král sám má mít vrchní moc nad celým duchovenstvem od nejvyššího po nejnižší, moc ovlivňovat podobu bohoslužeb, synod, sjezdů a všech náboženských shromáždění, svolávat je i rozpouštět. [...]

Čl. 15: V našich říších a zemích nemá být nikdo králem, kdo by nepocházel z našeho rodu nebo nebyl k němu příbuzný po otcovské nebo mateřské linii. Jakmile jeden král zemře, má se stát jeho nástupce králem okamžitě se všemi tituly, majestátem a neomezenou suverénní mocí, které dědí ve stejném okamžiku, v němž jeho předchůdce odevzdá duši Bohu.

Čl. 16: Korunovace nemá vliv na nástupnictví, přesto je nejvyšším právem krále být požehnan na začátku své vlády veřejně v kostele a pomazán během předepsané ceremonie.

Čl. 17: Král nikdy nesmí dát žádnou přísahu ani závazek, ať už v mluvené nebo písemné formě, protože jako svobodný a absolutně suverénní vládce nemůže být svými poddanými vázán žádnou přísahou ani povinností. [...]

Čl. 21: Žádný princ královské krve, který se nachází v našem království, se nesmí oženit ani odcestovat mimo zemi nebo se dát do vojenských služeb cizího panovníka, pokud k tomu nedostane povolení od panujícího krále.

Čl. 22: Královským dcerám a sestrám má být také poskytnuto královské vyživování, dokud s královým souhlasem nevstoupí do manželství. Tehdy jim bude poskytnuto věno v hotovosti podle královy vůle a ony se musí vzdát výživného. [...]

Čl. 23: Pokud je následník v době smrti krále v cizině, musí se vrátit do tří měsíců a ujmout se vlády, jinak bude vládnout další v pořadí.

Čl. 24: Princové a princezny královské krve mají v zemi nejvyšší postavení ihned za králem a jeho rodinou. [...]

Toto vše jsme zřídili a zařídili, jak se nám zdálo nejlepší, abychom odvrátili všechny škody a nepřízeň osudu a ponechali naše poddané v klidu a míru, aby tito mohli beze strachu z vnitřních sporů a nepokojů budovat své příbytky a žít v nich. [...]

■ Otázky k textu:

1. Ověřovací

- a) Uvedte příklad třech královských práv, tj. takových, které může vykonávat pouze panovník.
- b) Jak jsou v textu nazýváni členové královské dynastie?

2. Faktografické

- a) Co znamená výraz „Dei gratia“?
- b) Jakých válek se Dánsko v 17. století účastnilo?

3. Historické myšlení

- a) Proč Frederik III. přistoupil ke změně ústavního pořádku?
- b) Jakou roli má ve společnosti hrát v Dánsku královská korunovace?

■ Vazba na rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání:

RVP ZV: vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti